

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (kuues koda)

28. jaanuar 2015*

Eelotsusetaotlus — Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 99 — Ettevõtte üleminek — Töötajate õiguste kaitse — Direktiivi 2001/23/EÜ tõlgendamine — Võõrandaja, kelle suhtes on algatatud maksejõuetusmenetlus — Tagatis, et omandaja ei võta üle omandatud ettevõtte teatud võlakohustusi

Kohtuasjas C-688/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Juzgado de lo Mercantil n°3 de Barcelona (Hispaania) 11. detsembri 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 27. detsembril 2013, menetluses

Gimnasio Deportivo San Andrés SL, likvideerimisel,

menetluses osalesid:

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

Fondo de Garantía Salarial,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president S. Rodin, kohtunikud A. Borg Barthet ja F. Biltgen (ettekandja),

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

- Gimnasio Deportivo San Andrés SL, likvideerimisel, esindaja: pankrotihaldur G. Atarés París,
- Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), esindaja: M. F. Mijares García-Pelayo,
- Hispaania valitsus, esindaja: L. Banciella Rodríguez-Miñón,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Enegren ja R. Vidal Puig,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi põhistatud määrusega vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 99,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

on teinud järgmise

määruse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiivi 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 82, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 98) tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud likvideerimisel äriühingu Gimnasio Deportivo San Andrés SL, (edaspidi „Gimnasio”) algatatud menetluses seoses sellega, milliseid viimati nimetatud äriühingu võlakohustusi on omandajast üksusel lubatud üle võtmata jätta pärast tegevuse üleminekut likvideerimisel äriühingult omandajale.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2001/23 artikli 1 lõike 1 punkt a näeb ette:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse ettevõtja, ettevõtte või selle osa ülemineku suhtes teisele tööandjale lepingu alusel toimuva ülemineku või ühinemise tulemusena.”

- 4 Direktiivi artikli 2 lõige 1 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *võõrandaja* – füüsiline või juriidiline isik, kes artikli 1 lõikes 1 nimetatud omandi üleminekul lakkab olemast tööandja ettevõtja, ettevõtte või ettevõtja või ettevõtte osa suhtes;
- b) *omandaja* — füüsiline või juriidiline isik, kes artikli 1 lõikes 1 nimetatud üleminekul muutub tööandjaks ettevõtja, ettevõtte või ettevõtja või ettevõtte osa suhtes;

[...]

- d) *töötaja* – isik, kes on asjaomas liikmesriigis töötajana kaitstud siseriikliku tööõiguse alusel.”

- 5 Direktiivi 2001/23 II peatükis „Töötajate õiguste kaitse” sisalduv artikkel 3 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Võõrandaja töölepingust või töösuhtest tulenevad õigused ja kohustused, mis kehtivad ülemineku kuupäeval, lähevad sellise ülemineku tagajärjel üle omandajale.

Liikmesriigid võivad näha ette, et pärast ülemineku kuupäeva vastutavad võõrandaja ja omandaja solidaarselt kohustuste eest, mis tulenevad ülemineku kuupäeval kehtivast töölepingust või -suhtest enne ülemineku kuupäeva.

[...]

3. Pärast üleminekut jätkab omandaja kollektiivlepingu tingimuste täitmist samadel tingimustel, mida kohaldati võõrandaja suhtes sellise lepingu alusel kuni kollektiivlepingu lõpetamise või selle kehtivuse lõppemiseni või teise kollektiivlepingu jõustumise või kohaldamiseni.

Liikmesriigid võivad kehtestada tingimuste täitmise jätkamisele tähtaja, mis peab olema vähemalt üks aasta.

4.

a) Kui liikmesriigid ei näe ette teisiti, ei kehti lõiked 1 ja 3 töötajate õiguste suhtes saada vanadus-, invaliidsus- või toitjakaotuspensioni täiendavate tööandja või tööandjatevaheliste pensionikavade alusel väljaspool liikmesriikide sotsiaalkindlustuskavasid.

b) Isegi kui liikmesriigid ei näe punkti a kohaselt ette, et lõiked 1 ja 3 kehtivad selliste õiguste suhtes, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, et kaitsta nende töötajate ja isikute huve, kes ülemineku hetkel ei tööta enam võõrandaja ettevõttes, seoses õigustega, mis kindlustavad neile punktis a viidatud täiendavate pensionikavade kohaselt vahetult või tulevikus tekkiva õiguse saada vanaduspensioni, sealhulgas toitjakaotuspensioni.”

6 Sama direktiivi artikli 4 lõike 1 esimene lause sätestab, et „[e]ttevõtja, ettevõtte või nende osa üleminek ei saa iseenesest olla vallandamise põhjuseks võõrandaja või omandaja poolt”.

7 Määruse 2001/23 artikkel 5, mis samuti kuulub määruse II peatükki, näeb ette:

„1. Kui liikmesriigid ei näe ette teisiti, ei kohaldata artikleid 3 ja 4 ettevõtte, äriühingu või ettevõtte või äriühingu osa ülemineku suhtes, kui võõrandaja vastu on algatatud pankrotimenetlus või analoogiline maksejõuetusmenetlus võõrandaja varade likvideerimiseks, mis toimub pädeva asutuse järelevalve all (kelleks võib olla pädeva asutuse määratud pankrotihaldur).

2. Kui artikleid 3 ja 4 kohaldatakse maksejõuetusmenetluse raames toimuva ülemineku suhtes (sõltumata sellest, kas menetlus on algatatud võõrandaja varade likvideerimiseks või mitte), tingimusel et menetlus toimub pädeva asutuse järelevalve all (kelleks võib olla siseriiklike õigusaktide kohaselt määratud pankrotihaldur), võib liikmesriik ette näha, et:

a) olenemata artikli 3 lõikest 1 ei lähe mis tahes töölepingust või töösuhtest tulenevad võõrandaja võlad, mis tuleb välja maksta enne üleminekut või enne maksejõuetusmenetluse algatamist, üle omandajale, tingimusel et selline menetlus toob liikmesriikide õigusaktide kohaselt kaasa kaitse, mis on vähemalt võrdne sellisteks olukordadeks ettenähtud kaitsega, mis on sätestatud nõukogu 20. oktoobri 1980. aasta direktiivis 80/987/EMÜ (töötajate kaitset nende tööandja maksejõuetuse puhul käsitlevate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta) [EÜT L 283, lk 23; ELT eriväljaanne 05/01, lk 217] ja/või et

b) omandaja, võõrandaja või võõrandaja funktsioone täitev isik või täitvad isikud ühelt poolt ja töötajate usaldusisikud teiselt poolt võivad kehtiva õiguse või tava kohaselt lubatud määral otsustada muuta töövõimaluste kaitseks töötajate töötingimusi, tagades ettevõtja, äriühingu või nende osa tegevuse jätkumise.

3. Liikmesriik võib kohaldada lõike 20 punkti b kõikide üleminekute suhtes, kus võõrandaja on siseriikliku õiguse kohaselt määratletud tõsisel majanduslikul kriisiolukorras, kui olukorda on sedastanud pädev asutus ja selle üle on seatud kohtujärelevalve, tingimusel et 17. juulil 1998 sellised sätted siseriiklikes õigusaktides juba kehtisid.

[...]

4. Liikmesriigid võtavad asjakohased meetmed, et ära hoida maksejõuetusmenetluse väärkasutust, mille eesmärk on võtta töötajatelt ära käesoleva direktiiviga ettenähtud õigused.”

8 Sama direktiivi artikkel 8 sätestab:

„Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikide õigust kohaldada või vastu võtta õigusnorme, mis on töötajate jaoks soodsamad, või soodustada või lubada töötajate jaoks soodsamaid kollektiivlepinguid või tööturu osapoolte vahelisi kokkuleppeid.”

Hispaania õigus

9 Ettevõtte üleminekut reguleerib 24. märtsi 1995. aasta kuninglik seadusandlik dekreet 1/1995, millega kiidetakse heaks töötajate põhimääruse muudetud tekst (Estatuto de los Trabajadores; *Boletín Oficial del Estado*, edaspidi „BOE”, nr 75, 29.3.1995, lk 9654), mis kehtib 9. juuli 2001. aasta seaduse 12/2001 (BOE nr 164, 10.7.2001, lk 24890) redaktsioonis (edaspidi „töötajate põhimäärus”).

10 Töötajate põhimääruse artikli 44 lõige 1 näeb ette:

„Ettevõtte, käitise või iseseisva majandusüksuse omaniku vahetumine ei lõpeta iseenesest töösuhet; uuele ettevõtjale lähevad üle varasema ettevõtja sõlmitud töölepingust tulenevad ning sotsiaalkindlustust puudutavad õigused ja kohustused, sealhulgas pensioni puudutavad kohustused kohaldatavates erinormides sätestatud tingimustel ning üldjuhul kõik võõrandaja poolt võetud täiendavat sotsiaalkindlustust puudutavad kohustused”.

11 Töötajate põhimääruse artiklile 57a vastavalt kohaldatakse töölepingute kollektiivse muutmise, peatamise ja lõpetamise ning ettevõtte ülemineku korral kõiki võlakohustusi hõlmava menetluse puhul siiski eritingimusi, mis on ette nähtud 9. juulil 2003 vastu võetud seadusega 22/2003, mis reguleerib pankrotti (Ley 22/2003 Concursal, BOE nr 164, 10.7.2003, lk 26905) 10. oktoobri 2011. aasta seaduse 38/2011 redaktsioonis (BOE nr 245, 11.10.2011); edaspidi „pankrotiseadus”).

12 Pankrotiseadus näeb ette maksejõuetusmenetluse kaks võimalikku lahendust ehk kompromissi või likvideerimise. Likvideerimise etapis kohaldatakse seaduse artikleid 148 ja 149, nähes ette erinevad õiguslikud režiimid vastavalt sellele, kas likvideerimiskava töötati välja ja kiideti heaks või mitte.

13 Pankrotiseaduse artikli 148 lõige 1 sätestab, et likvideerimise etapis peab pankrotihaldur esitama kohtule likvideerimiskava ning seda kava käsitledes on selles täpsustatud, et alati, kui see on teostatav, „tuleb ette näha maksejõuetule isikule kuuluvate ja toodete tootmisele või teenuste osutamisele suunatud kõigi ettevõtete, käitiste ja mis tahes muude majandusüksuste kogumi või mõne nendest üleminek ühe tervikuna”.

14 Sama artikli 148 lõige 2 näeb ette, et likvideerimiskava peab kinnitama kohus, kes võib „teha sellesse kavva muudatusi või kiita likvideerimise heaks vastavalt täiendavatele eeskirjadele”, mis on kehtestatud pankrotiseaduse artiklis 149.

15 Nimetatud artikkel 149 näeb ette:

„1. Kui likvideerimiskava ei kiidetud heaks või kui ilmnevad sellised asjaolud, mida selline kava ette ei näe, tehakse likvideerimistoiminguid järgmiste eeskirjade kohaselt.

a) Kõik võlgnikule kuuluvad toodete tootmise ja teenuste osutamise ettevõtted, rajatised ja tootmisüksused peavad üle minema tervikuna, välja arvatud siis, kui kohus leiab pärast pankrotihalduri aruannet, et kogu või osa vara eelnev jagamine või eraldatud üleminek vastab paremini võlausaldajate huvidele. Kõikide või olenevalt olukorrast iga tootmisüksuse üleminek toimub enampakkumisel ning kui see soovitud tulemust ei anna, võib kohus määrata otsese ülemineku.

[...]

2. Tööjõu osas on tegemist ettevõtja üleminekuga, kui löike 1 punktis a viidatud üleminekuga säilib majandusüksuse kui põhi- või kõrvalmajandustegevusega tegelemiseks koondatud vahendite kogu identiteet. Sellisel juhul võib kohus otsustada, et omandajale ei lähe üle kohustus maksta maksmata töötasusid või üleminekule eelnevaid hüvitisi, mille on hüvitanud Fondo de Garantía Salarial (palgatagatisfond) vastavalt töötajate põhimääruse artiklile 33. Samuti võivad omandaja ja töötajate esindajad selleks, et tagada tegevuse elujõulisus tulevikus ja töökohtade säilimine, allkirjastada kokkulepped kollektiivsete töötingimuste muutmiseks.

3. Eraldi, partii kaupa või ettevõtte või majandusüksuse osana toimuva kaupade lõpumüügi või õiguste ülemineku heakskiitmise aktis lepatakse kokku kõikide maksejõuetusele eelnevate koormatiste tühistamine, mis on seatud nende pankrotinõuete kasuks, millel ei ole erieesõigust vastavalt artiklile 90.”

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates näeb pankrotiseaduse lõppsäte 11, millega muudetakse 17. detsembri 2003. aasta üldist maksuseadust 58/2003 (Ley 58/2003 General Tributaria; BOE nr 302, 18.12.2003, lk 44987), sõnaselgelt ette, et üleminek maksunduslikel põhjustel või vastutuse laiendamine ei ole maksejõuetule võlgnikule kuuluvate ettevõtete või majandustegevuse omandajate suhtes kohaldatav, kui omandamine toimub maksejõuetusmenetluses. Sotsiaalkindlustusalastes õigusaktides samaväärset õigusnormi siiski ei ole.

17 Sotsiaalkindlustuse üldseaduse (Ley General de la Seguridad Social) konsolideeritud redaktsioon, mis on heaks kiidetud 20. juuni 1994. aasta kuningliku seadusandliku dekreediga 1/1994 (BOE nr 154, 29.6.1994, lk 20658; edaspidi „LGSS”), sisaldab artiklit 127 „Vastutuse erijuhud seoses hüvitistega”, mille lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Käitise, tööstuse või äri omandi üleminekul vastutab omandaja solidaarselt varasema omaniku või tema pärijatega enne seda üleminekut maksmisele kuulunud hüvitiste eest. Sama kohustus kehtib võõrandajast tööandja ja omandaja vahel tööjõu ajutiselt kasutada andmisel, isegi kui see on toimunud tasuta või mittetulunduslikult.”

18 Seejärel muudetud LGSS-i artikli 15 „[Maksete] kohustuslikkus” lõige 3 sätestab:

„Sotsiaalkindlustuse teiste vahendite hüvitamise ja maksmise kohustuse täitmise eest vastutavad füüsilised või juriidilised isikud või juriidilise isiku staatust mitteomavad üksused, kellele iga kava või vahendit reguleerivad sätted nende maksmise kohustuse otse panevad, samuti maksukohustuslased, kes vastutavad solidaarselt – täiendavalt või on viimati nimetatute suhtes vastutus tekkinud surma korral – faktiliste asjaolude, tegematajätmistest, õiguslike toimingute või aktide tõttu, mis need kohustused kaasa toovad, kohaldades õiguslikke sätteid – mis viitavad või mis sõnaselgelt ei välista sotsiaalkindlustusalaseid kohustusi – või lepinguid või kokkuleppeid, mis ei ole seadustega vastuolus. See solidaarvastus, mis on täiendav või tekib surma korral, tekib käesolevas seaduses ja selle rakendusmäärustes ette nähtud sissenõudmismenetlust kohaldades.”

19 Muudetud LGSS-i artikli 104 „[Maksmise eest] vastutav isik” lõige 1 näeb ette:

„Tööandja vastutab maksmise kohustuse eest ning ta tasub enda ja oma töötajate makse tervikuna.

Täiendavalt või surma korral vastutavad samuti solidaarselt isikud või üksused, kel ei ole juriidilise isiku staatust ja kellele on viidatud käesoleva seaduse artiklis 15 ja artikli 127 lõigetes 1 ja 2.

Artiklis 127 ette nähtud solidaarvastutus õigusjärgluse alusel käitise, tööstuse või äri omandis hõlmab kõiki võlakohustusi, mis on tekkinud enne õigusjärglust. Õigusjärglust peetakse tekkinuks isegi siis, kui tegemist on ühistuga tööliste või töötajate osavõtul (*sociedad laboral*), kes jätkab käitamist, tööstust või äri, olgu tegemist ühistuga töötajatest, kes töötasid eelmise tööandja juures, või mitte.

Juhul kui tööandja on äriühing või üksus, mis on tegevuse lõpetanud ja likvideeritud, lähevad tema sotsiaalkindlustusmaksete alased kohustused, mida ei ole täidetud, üle ühistule või kapitalis osalust omajatele, kes vastutavad nende maksmise eest solidaarselt selle tulu väärtuse piires, mida nad likvideerimisest saavad.

[...]"

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

- 20 Gimnasio on äriühing, kelle põhitegevusala oli üle 150 õpilasega kooli Escuela Laia käitamine.
- 21 Gimnasio suhtes algatati 2. septembri 2013. aasta määrusega maksejõuetusmenetlus.
- 22 Pädev õigusasutus kiitis 15. oktoobri 2013. aasta määrusega heaks Escuela Laia määramise Institución Pedagógica Sant Andreu SL-ile, mis on kooli õpetajate rühmast koosnev äriühing ja kes ainsana esitas pakkumuse tagasiostmiseks. Nimetatud äriühing kohustus Gimnasio tegevust jätkama ning võtma üle Gimnasio töötajate töölepingud.
- 23 Vastavalt kohtumäärusele seati pakkujale määramisele „järgmised nõuded.
 1. Maksimaalselt 45 tööpäeva jooksul alates käesoleva kohtumääruse teatavaks tegemisest määrata kindlaks töötajatele eri alustel tasumisele kuuluvad summad, et teha need teatavaks Fondo de Garantía Salarialile (palgatagatisfond), et see teeks maksed töötajate põhimääruse artiklis 33 ette nähtud tingimustel.

[...]

5. Sõnaselgelt lubatakse maksejõuetu isiku ja kolmandate isikute vaheliste, majandusüksuse käitamisega seotud võimalike lepinguliste suhete, eelkõige volituste, müügitellimuste, frantsiisilepingute, linnaala üürilepingute, tarne- või teenuselepingute üleandmist. Omandajalt nõutakse, et ta teataks kohtule võimalikest tõrgetest üleandmisel.

Sätetatakse sõnaselgelt, et üleminek tühistab kõik koormatised, mis võivad olla seatud vara üleantavatele osistele, välja arvatud erieesõigustega seotud koormatised, mis on märgitud lõpparuandes. Seepärast ei [anta] võlgnikule [üle] ühtegi muud võlga peale siduvas pakkumuses endas nimetatud võlgade, pakkumuses märgitud tingimustel, kusjuures omandaja või tema määratud isik ei võta üle maksejõuetu kohuseid tema varasemates maksuvõlgades ja varasemates kohustustes, see tähendab võlgu, mis maksejõuetul võisid olla Tesorería General de la Seguridad Sociali [sotsiaalkindlustusamet, edaspidi „TGSS”] ees. Käesolevast kohtumäärusest tuleb sõnaselgelt teavitada Agencia Estatal de Administración Tributariat [riiklik maksuamet] ja TGSS-i.

[...]"

- 24 25. oktoobril 2013 esitas TGSS 15. oktoobri 2013. aasta määramisotsuse peale vaide, põhjendusel et see rikub töötajate põhimääruse artiklit 44, kuna näeb ette, et omandaja ei võta üle Gimnasio sotsiaalkindlustusalaseid võlakohustusi.

- 25 Rühm Gimnasio endiseid töötajaid esitas 21. novembril 2013 samuti vaide selle määruse peale.
- 26 Võttes arvesse ebakindlust seoses nende kohustuste ulatusega, mida omandaja üksus, käesoleval juhul Institució Pedagógica Sant Andreu SL peab enda kanda võtma, otsustas Juzgado de lo Mercantil n°3 de Barcelona menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas maksejõuetu ettevõtte või selle majandusüksuse omandajale antud tagatist, et ta ei pea võtma üle enne majandusüksuse temale määramist sotsiaalkindlustuse võlgnevustest tekkinud varasemaid võlakohustusi või varasemaid töösuhetest tulenevaid võlakohustusi, kui maksejõuetusmenetluses antakse vähemalt ühenduse direktiivides ette nähtud kaitsega võrdne kaitse, kohaldatakse üksnes ja ainult töölepingute või -suhetega otseselt seotud kohustustele või kohaldatakse seda tagatist töötajate õiguste täieliku kaitse ja töökoha säilitamise raames ka töösuhetest tulenevatele või sotsiaalkindlustuse võlakohustustele, mis tekkisid enne seda, kui majandusüksus määrati kolmandale isikule?
 2. Kas samas töötajate õiguste tagamise kontekstis võib kohus, kes tegeleb maksejõuetusmenetlusega ja määrab majandusüksuse ülemineku, anda majandusüksuse omandajale tagatise mitte üksnes töölepingutest tulenevate õiguste kohta, vaid ka maksejõuetu võlgniku varasemate võlakohustuste kohta, mis tekkisid enne majandusüksuse ülemineku määramist, töötajate ees, kelle töösuhe on juba lõpetatud, või varasemate sotsiaalkindlustusvõlgade kohta?
 3. Kui ettevõtja omandab maksejõuetu ettevõtte või selle majandusüksuse, võttes endale kohustuse säilitada kõik või osa töölepinguid ja võttes üle nendest tulenevad kohustused, siis kas tal on tagatis, et talle ei esitata muid nõudeid ega kanta üle teisi võõrandaja kohustusi, mis on seotud nende lepingute või suhetega, millest tulenevad kohustused ta on üle võtnud, eeskätt varasematest töölepingutest või sotsiaalmaksuvõlgnevustest tulenevad kohustused?
 4. Kas direktiivi 2001/23 võib tõlgendada nii, et kohtulikult või halduskorras maksejõuetuks ja likvideerimisel olevaks kuulutatud majandusüksuste või ettevõtjate ülemineku osas kaitseb see direktiiv mitte üksnes töölepinguid, vaid ka annab kindluse, et omandaja ei pea vastutama kõnealuse majandusüksuse omandamisest varasemate võlgade eest?
 5. Kas pankrotiseaduse artikli 149 lõige 2, mis viitab ettevõtte üleminekule, on siseriiklikus õiguses selline säte, mis on nõutav direktiivi 2001/23 artikli 5 lõike 2 punktiga a selleks, et sellega tehtaks erand?
 6. Ja kui eespool nimetatud on nii, siis kas maksejõuetusmenetlust toimetava kohtu otsus majandusüksuse ülemineku määramise kohta nende tagatiste ja kaitsetega peab igal juhul olema siduv teistele kohtutele või haldusmenetlustele, mis võidakse algatada uue omandaja vastu võlgades, mis on omandamise kuupäevast varasemad, mis tähendab seega, et töötajate põhimääruse artikliga 44 ei või jätta pankrotiseaduse artikli 149 lõigete 2 ja 3 sisu ilma õigusmõjuta?
 7. Kui aga, vastupidi, leitakse, et pankrotiseaduse artikli 149 lõiked 2 ja 3 ei toimi 2001/23 direktiivi artikli 5 erandina, siis kas direktiivi artikli 3 lõikes 1 ette nähtud kord kehtib ainult kitsalt kehtivatest töölepingutest või töösuhetest tulenevate õiguste ja kohustuste suhtes, mistõttu ei tule mingil juhul lugeda omandajale ülekantuks selliseid õigusi või kohustusi nagu sotsiaalkindlustusmaksetest tulenevad õigused või kohustused või muid juba enne maksejõuetusmenetluse algatamist lõpetatud töölepingutest tulenevaid kohustusi?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 27 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 99 kohaselt võib Euroopa Kohus juhul, kui küsimusele võib vastuse selgelt tuletada kohtupraktikast või kui esitatud küsimusele antav vastus ei tekita põhjendatud kahtlust, igal ajal ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist lahendada kohtuasja põhistatud määrusega.
- 28 Käesolevas kohtuasjas tuleb kohaldada seda sätet.
- 29 Sissejuhatuseks tuleb tõdeda, et oma küsimustega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult teada, kas asjaomase liikmesriigi teatud õigusaktide sätted kujutavad endast direktiivi 2001/23 ülevõtmiseks nõutud meetmeid ning üldiselt soovib ta teada, kas need sätted on liidu õigusega kooskõlas.
- 30 Sellega seoses peab meelde tuletama, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus ELTL artikli 267 alusel algatatud menetluses pädev ei tõlgendama siseriiklike õigusnorme ega otsustama selle üle, kas asjaomase liikmesriigi ametivõimud tõlgendavad neid õigesti (vt eelkõige kohtuotsus *Vueling Airlines*, C-487/12, EU:C:2014:2232, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Samamoodi ei otsusta Euroopa Kohus ELTL artikliga 267 antud pädevuse raames, kas siseriiklikud õigusnormid on liidu õigusega kooskõlas (vt eelkõige kohtuotsus *Lombardini ja Mantovani*, C-285/99 ja C-286/99, EU:C:2001:640, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Siiski on Euroopa Kohus pädev andma eelotsusetaotluse esitanud kohtule kõik liidu õiguse tõlgendamiseks vajalikud juhtnöörid, mis võiksid aidata sel kohtul hinnata seda kooskõla, et teha tema menetletavas asjas otsus (vt eelkõige kohtuotsus *Lombardini ja Mantovani*, EU:C:2001:640, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 33 Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud seitset küsimust, mida tuleb analüüsida koos, mõista nii, et nendega tahetakse sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/23 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised siseriiklikud õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis näevad ette või võimaldavad seda, et ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul, kui võõrandaja suhtes on algatatud likvideerimismenetlus, on omandajal lubatud jätta üle võtmata töölepingutest või -suhetest tekkinud võõrandaja võlakohustusi, sealhulgas sotsiaalkindlustuse õigusliku korraga hõlmatud võlakohustusi, kuna need tekkisid enne majandusüksuse üleminekut. Kohus küsib samuti, kas sellega seoses omab tähtsust asjaolu, et töösuhted on lõpetatud enne seda kuupäeva.
- 34 Neile küsimustele vastamiseks tuleb esialgu meenutada, et direktiivi eesmärk on tagada töötajate kaitse, tagades ettevõtte ülemineku korral nende õiguste säilitamise, nagu ilmneb direktiivi 2001/23 põhjendusest 3 ning artiklist 3 (vt kohtuotsus *Kirtruna ja Vigano*, C-313/07, EU:C:2008:574, punkt 36).
- 35 Võttes siiski arvesse, et liikmesriikides on töötajate kaitse ulatuse suhtes selles valdkonnas erinevusi, on direktiivi eesmärk vähendada neid erinevusi siseriiklike õigusnormide ühtlustamise kaudu, samas ikkagi sellekohast täielikku ühtlustamist ette nägemata (vt direktiivi 2001/23 põhjendused 4 ja 6 ning kohtuotsus *Amatori jt*, C-458/12, EU:C:2014:124, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Nagu ilmneb direktiivi 2001/23 II peatüki pealkirjast, sisaldab just see peatükk ja eelkõige selle artiklid 3–5 töötajate õiguste kaitse eeskirju.
- 37 Direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti 1 esimene lõik näeb ette põhimõtte, et võõrandaja töölepingust või töösuhetest tulenevad õigused ja kohustused, mis kehtivad ülemineku kuupäeval, lähevad üle omandajale.

- 38 Sama töötajate õiguste kaitse lähtepunkti arvestades näeb direktiivi 2001/23 artikli 3 lõige 3 esiteks ette, et pärast üleminekut peab omandaja jätkama kollektiivlepingu tingimuste täitmist samadel tingimustel, mida kohaldata võõrandaja suhtes sellise lepingu alusel kuni kollektiivlepingu lõpetamise või selle kehtivuse lõppemiseni või teise kollektiivlepingu jõustumise või kohaldamiseni (kohtuotsus Juuri, C-396/07, EU:C:2008:656, punkt 32). Teiseks näeb sama direktiivi artikli 4 lõige 1 ette, et ettevõtte üleminek ei saa iseenesest olla vallandamise põhjuseks võõrandaja või omandaja poolt.
- 39 Neid kaitse-eeskirju tuleb käsitada imperatiivsena selles mõttes, et nendest ei tohi liikmesriigid töötajate kahjuks kõrvale kalduda (vt selle kohta kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, C-561/07, EU:C:2009:363, punkt 46), välja arvatud direktiivis endas ette nähtud erandid.
- 40 Sellega seoses lubab direktiivi 2001/23 artikli 3 lõike 3 teine lõik esiteks liikmesriikidel kehtestada tingimuste täitmise jätkamisele tähtaja, mis peab siiski olema vähemalt üks aasta.
- 41 Teiseks sätestab direktiivi artikli 3 lõike 4 punkt a, et kui liikmesriigid ei näe ette teisiti, ei kehti sama artikli lõiked 1 ja 3 töötajate õiguste suhtes saada vanadus-, invaliidsus- või toitjakaotuspensioni täiendavate tööandja või tööandjatevaheliste pensionikavade alusel väljaspool liikmesriikide sotsiaalkindlustuskavasid.
- 42 Selles kontekstis tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba leidnud, et viimati nimetatud erandit sellise direktiivi 2001/23 artikli 3 lõigete 1 ja 3 kohaldamisest, mis paneb omandajale kohustuse jätkata võõrandajale töölepingust või töösuhtest tulenevate õiguste ja kohustuste ning kollektiivlepingu tingimuste täitmist, tuleb tõlgendada kitsalt, võttes arvesse direktiiviga järgitud peamist eesmärki kaitsta töötajate õigusi ettevõtte ülemineku korral (kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, EU:C:2009:363, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Seega võib töötajate õiguste ülemineemise kohustusest välistada üksnes väljaspool riiklikke sotsiaalkindlustuskavasid tagatud hüvitisi, mis on lõplikult loetletud direktiivi 2001/23 artikli 3 lõike 4 punktis a (kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia EU:C:2009:363, punkt 32).
- 44 Lisaks tuleb märkida, et isegi kui liikmesriigid kasutavad seda erandit, siis kooskõlas direktiivi artikli 3 lõike 4 punktiga b peab asjaomane liikmesriik selles sättes välja toodud ülemineku kohustuse välistamisel võtma vajalikud meetmed, et kaitsta töötajate, sealhulgas nende huve, kes ülemineku hetkel ei tööta enam võõrandaja ettevõttes, seoses õigustega, mis kindlustavad neile sama lõike punktis a viidatud täiendavate pensionikavade kohaselt vahetult või tulevikus tekkiva õiguse saada vanaduspensioni ja toitjakaotuspensioni (kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, EU:C:2009:363, punkt 31).
- 45 Kolmandaks võivad liikmesriigid vastavalt direktiivi 2001/23 artikli 4 lõike 1 teisele lõigule teha selle sätte esimesest lõigust erandi, nähes ette, et esimeses lõigus ette nähtud eeskirju vallandamise kohta ei kohaldata teatud liiki töötajate suhtes, keda liikmesriikide seadused või tava ei kaitse vallandamise eest.
- 46 Neljandaks sätestab direktiivi 2001/23 artikli 5 lõige 1, et ei kohaldata direktiivi artikleid 3 ja 4 ettevõtte, äriühingu või ettevõtte või äriühingu osa ülemineku suhtes, kui võõrandaja vastu on algatatud pankrotimenetlus või analoogiline maksejõuetusmenetlus võõrandaja varade likvideerimiseks, mis toimub pädeva asutuse järelevalve all.
- 47 Nagu siiski ilmneb artikli 5 lõigete 1 ja 2 esimeste osade sõnastusest, võivad liikmesriigid ikkagi valida artiklite 3 ja 4 kohaldamise ettevõtte ülemineku korral, mis toimub võõrandaja suhtes algatatud maksejõuetusmenetluse raames ja pädeva asutuse järelevalve all.
- 48 Kui liikmesriik seda vabatahtlikku kohaldamist kasutab, lubab artikli 5 lõige 2 siiski teatud tingimustel mitte kohaldada teatavaid direktiivi 2001/23 artiklites 3 ja 4 toodud tagatise ettevõtte üleminekule eeldusel, et algatatud on maksejõuetusmenetlus ja see toimub pädeva asutuse järelevalve all (kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, EU:C:2009:363, punkt 38).

- 49 Seega erandina direktiivi 2001/23 artikli 3 lõikest 1 võib liikmesriik direktiivi artikli 5 lõike 2 punkte a ja b kohaldades näha ette, et töölepingust või töösuhtest tulenevad võõrandaja võlad, mis tuleb välja maksta enne üleminekut või enne maksejõuetusmenetluse algatamist, ei lähe üle omandajale, tingimusel et selline menetlus tagab selle liikmesriigi õigusaktide kohaselt kaitse, mis on vähemalt võrdne kaitsega, mis on sätestatud nõukogu direktiivis 80/987 ja/või et kehtiva õiguse või tava kohaselt lubatud määral võib muuta töövõimaluste kaitseks töötajate töötingimusi, tagades ettevõtja tegevuse jätkumise.
- 50 Artikli 5 lõige 4 sätestab samuti, et liikmesriigid peavad võtma asjakohased meetmed, et ära hoida maksejõuetusmenetluse väärkasutust, mille eesmärk on võtta töötajatelt ära direktiiviga 2001/23 ette nähtud õigused.
- 51 Kuigi direktiivis toodud kaitse-eeskirju tuleb käsitada imperatiivsena, välja arvatud direktiivis endas ette nähtud erandid, nagu on välja toodud käesoleva kohtumääruse punktis 39, tuleb lõpuks märkida, et selle artikkel 8 sätestab, et direktiiv ei mõjuta liikmesriikide õigust kohaldada või vastu võtta õigusnorme, mis on töötajate jaoks soodsamad.
- 52 Eeltoodud arutluskäigust tuleneb esiteks, et direktiiv 2001/23 kehtestab üldreegli, mille kohaselt on omandajale siduvad töölepingust või töösuhtest tulenevad õigused ja kohustused, mis kehtivad töötaja ja võõrandaja vahel ettevõtte ülemineku kuupäeval. Nii nagu ilmneb direktiivi artikli 3 sõnastusest ja struktuurist, hõlmab omandajale nende võlakohustuste üleminek, mis on võõrandajal ettevõtte ülemineku hetkel asjaolu tõttu, et tal on töötajad, töötajate kõiki õigusi osas, milles need ei kuulu samas direktiivis sõnaselgelt ette nähtud erandi alla (vt analoogia alusel kohtuotsus Beckmann, C-164/00, EU:C:2002:330, punktid 36 ja 37).
- 53 Nende võlakohustuste lahutamatu osa ei ole mitte ainult asjaomase ettevõtja töötajatele maksmisele kuuluvad töötasud ja muud tasud, vaid samuti sotsiaalkindlustuse õiguslikust korrast tulenevad võõrandaja maksed, kuna see võlakohustus tuleneb võõrandajale siduvast töölepingust või töösuhtest. Nimelt nagu nähtub samuti direktiivi 2001/23 artikli 2 lõikest 1, tähendab tööleping või töösuhe selle direktiivi kohaselt tööandjate ja töötajate vahelise õigussuhte olemasolu ja selle ese on töötingimuste reguleerimine (kohtuotsus Kirtruna ja Vigano, EU:C:2008:574, punkt 41).
- 54 Teiseks, vastavalt sama direktiivi artikli 5 lõikele 1 ei kohaldata seda üldreeglit juhul, kui võõrandaja suhtes on algatatud pankrotimenetlus ja ta on asjaomase liikmesriigi pädeva asutuse järelevalve all, nagu on põhikohtuasjas. Nimelt sellisel juhul on maksejõuetu tööandja ja töötajate vahelistest suhetest tulenevate võlgade tasumine töötajatele tagatud direktiivi 80/987 alusel.
- 55 Kolmandaks, sõltumata sellest direktiivis 2001/23 toodud erandist, lubab direktiivi artikli 5 lõige 1 igal liikmesriigil kohaldada nimelt direktiivi artiklit 3 ettevõtte ülemineku korral võõrandaja suhtes algatatud maksejõuetusmenetluse raames. Kui liikmesriik seda õigust kasutab, näeb sama artikli 5 lõike 2 punkt a ette, et tal on lubatud teha erand direktiivi artikli 3 lõikest 1 nii, et töölepingust või töösuhtest tulenevad võõrandaja võlad ülemineku või maksejõuetusmenetluse algatamise kuupäeval ei lähe üle omandajale, tingimusel et selles liikmesriigis on siiski olemas kaitse, mis on vähemalt võrdne kaitsega, mis on sätestatud direktiivis 80/987, mis nõuab garantiimehhanismi kehtestamist selleks, et tasutaks maksujõuetu tööandjaga sõlmitud töölepingutest või töösuhetest tulenevad võlad. See erandi tegemise võimalus ei taga mitte ainult asjaomaste töötajate töötasude maksmist, vaid ka töövõimaluste kaitse, kindlustades raskustes oleva ettevõtte tegevuse jätkumise.
- 56 Neljandaks, kohaldades direktiivi 2001/23 artiklit 8, on liikmesriikidel õigus näha ette ja kohaldada teisi kordi ettevõtte ülemineku valdkonnas, tingimusel et need on töötajate suhtes soodsamad kui direktiiviga kehtestatud kord. Nimelt on selline tegutsemisviis kooskõlas sama direktiiviga taotletud eesmärgiga, nagu seda on meenutatud käesoleva kohtumääruse punktis 34. Nii ei ole liikmesriigilt võetud õigust kohaldada direktiivi artikli 3 lõiget 1 isegi juhul, kui ettevõtja võtab üle maksejõuetu ettevõtte.

- 57 Viidendaks nähtub nii direktiivi 2001/23 sõnastusest kui ka sellega kehtestatud korrast, et välja arvatud liikmesriikide kohustus kaitsta nende töötajate ja isikute vahetult või tulevikus tekkivaid õigusi, kes ülemineku hetkel ei tööta enam võõrandaja ettevõttes, seoses direktiivi artikli 3 lõike 4 punktis b ette nähtud hüvitistega, ei ole liidu seadusandja ette näinud norme, mis puudutavad võõrandaja võlakohustusi, mis tulenevad töölepingutest või töösuhetest, mis on juba lõpetatud kuupäeval, mil üleminek toimus. Siiski ei takistata liikmesriigil samadel põhjustel, nagu on eelmises punktis toodud, ette näha selliste võlakohustuste üleminekut võõrandajale.
- 58 Neid liidu õiguse tõlgendamise aspekte arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul lahendada tema menetluses olev vaidlus, hinnates asjaomases liikmesriigis kohaldatavate õigusnormide kooskõla liidu õiguse nõuetega ja võttes arvesse kõiki asjaolusid, mis iseloomustavad õiguslikku ja faktilist olukorda, mille pinnalt vaidlus tekkis.
- 59 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 2001/23 tuleb tõlgendada nii, et:
- juhul kui ettevõtte ülemineku raames on võõrandaja suhtes algatatud maksejõuetusmenetlus, mis toimub pädeva asutuse järelevalve all, ja mille puhul asjaomane liikmesriik otsustas kasutada direktiivi artikli 5 lõiget 2, ei ole direktiiviga vastuolus, kui liikmesriik näeb ette või lubab, et võõrandajale ülemineku või maksejõuetusmenetluse algatamise kuupäeval töölepingutest või -suhetest tulenevad võõrandaja võlakohustused, sealhulgas sotsiaalkindlustuse õigusliku korraga hõlmatud võlakohustused ei lähe omandajale üle tingimusel, et selline menetlus toob kaasa kaitse, mis on vähemalt võrdne kaitsega, mis on sätestatud direktiivis 80/987, kusjuures liikmesriigil ei ole samas takistatud ette näha, et omandaja peab neid võlakohustusi kandma isegi siis, kui võõrandaja on maksejõuetu;
 - välja arvatud direktiivi artikli 3 lõike 4 punktis b ette nähtud sätteid, ei too direktiiv välja kohustusi osas, mis puudutab enne ülemineku kuupäeva lõpetatud töölepingutest või -suhetest tulenevaid võõrandaja võlakohustusi, kuid see ei takista seda, et liikmesriikide õigusnormid võimaldavad selliste võlakohustuste üleminekut omandajale.

Kohtukulud

- 60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiivi 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta tuleb tõlgendada nii, et:

- juhul, kui ettevõtte ülemineku raames on võõrandaja suhtes algatatud maksejõuetusmenetlus, mis toimub pädeva asutuse järelevalve all, ja mille puhul asjaomane liikmesriik otsustas kasutada direktiivi artikli 5 lõiget 2, ei ole direktiiviga vastuolus, kui liikmesriik näeb ette või lubab, et võõrandajale ülemineku või maksejõuetusmenetluse algatamise kuupäeval töölepingutest või -suhetest tulenevad võõrandaja võlakohustused, sealhulgas sotsiaalkindlustuse õigusliku korraga hõlmatud võlakohustused, ei lähe omandajale üle tingimusel, et selline menetlus toob kaasa kaitse, mis on vähemalt võrdne kaitsega, mis on sätestatud nõukogu 20. oktoobri 1980. aasta direktiivis 80/987/EMÜ (töötajate kaitset nende

tööandja maksejõuetuse puhul käsitlevate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta), kusjuures liikmesriigil ei ole samas takistatud ette näha, et omandaja peab neid võlakohustusi kandma isegi siis, kui võõrandaja on maksejõuetu;

- välja arvatud direktiivi artikli 3 lõike 4 punktis b ette nähtud sätted, ei too direktiiv välja kohustusi osas, mis puudutab enne ülemineku kuupäeva lõpetatud töölepingutest või -suhetest tulenevaid võõrandaja võlakohustusi, kuid see ei takista seda, et liikmesriikide õigusnormid võimaldavad selliste võlakohustuste üleminekut omandajale.

Allkirjad